

INFOBULLETIN
Nadačního fondu obětem holocaustu
BŘEZEN 2012

Milí čtenáři...

Nové číslo našeho InfoBulletinu Vám přinášíme v době, kdy Židé na celém světě slaví svátek Purim a připomínají si záchranu svého národa. Shodou okolností (?) na Purim v roce 1944, z 8. na 9. března byl vyvražděn tzv. rodinný tábor v Auschwitz-Birkenau, téměř čtyři tisíce českých a moravských Židů během jediné noci nalezlo smrt v plynových komorách. Vzpomeňme právě proto v tento čas také na jejich památku.

NFOH nadále pracuje na naplnění svého poslání, zmírňuje některé křivdy způsobené obětem holocaustu a podporuje budoucnost. Za tímto účelem jsme v listopadu 2011 vybrali projekty, které získají naši finanční podporu v tomto roce. Přehled všech projektů naleznete na našem webu, jak v seznamech jednotlivých programů, tak v interaktivních mapách, které Vám projekty více přiblíží. Podařilo se nám získat další výraznější zdroj financování, od počátku roku realizujeme projekt péče o přeživší šoa s podporou německé nadace Erinnerung, Verantwortung und Zukunft, více informací naleznete uvnitř čísla. Současně bych ráda poděkovala všem dárcům, kteří přispívají na projekty; Vaší podpory si velmi vážíme, s úctou Vám děkujeme.

Závěrem si Vás dovoluji srdečně pozvat na čtení jmen obětí holocaustu na pražském náměstí Míru, které se uskuteční 18. dubna 2012 od 14 do 17 hodin. S Institutem Tereziňské iniciativy jej tradičně pořádáme u příležitosti Jom ha-šoa ve-ha-gvura/Dne holocaustu a hrdinství.

Těším se s Vámi na shledanou, přeji veselé svátky a hezké jaro!

Marta Malá, ředitelka

Z obsahu čísla

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Benefice NFOH	3
Udělení grantů na rok 2012.....	4
Individuální plánování.....	4
Kavárna tří generací	5
Vzdělávací seminář	5

PROGRAM PŘIPOMÍNKA

Poznávací program pro děti z domova v Letech.....	6
Requiem pro Osvětim	8
Deník Otty Wolfa.....	10

PROGRAM OBNOVA

Symbolika židovských náhrobků: Desky Desatera – Šnej luchot ha-brit	12
--	----

PROGRAM PÉČE

Projekt proplácení léků, doplňků stravy a příspěvků na léčebnou a preventivní péči pro oběti nacistické perzekuce	13
---	----

PROGRAM BUDOUCNOST

Židé a Morava.....	13
--------------------	----

PŘÍBĚH

Očima dítěte – deník Ilse Reiner.....	14
---------------------------------------	----

DEN PAMÁTKY OBĚTÍ HOLOCAUSTU

Setkání v Senátu	16
------------------------	----

POZVÁNKA

Generace poté, projekt Rafael Institutu ...	19
Kalendář námi podpořených akcí	20

Obálka: Místopředseda senátu Přemysl Sobotka a předsedkyně Historické skupiny Osvětim Marta Kotová (foto: Karel Cudlín).

NADAČNÍ FOND OBĚTEM
HOLOCAUSTU
FOUNDATION FOR
HOLOCAUST VICTIMS

InfoBulletin vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek | Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2 | Telefon: 224 261 615, 224 261 573, fax: 224 262 563 | E-mail: info@fondholocaust.cz | Internet: www.fondholocaust.cz | Bulletin zapsán do evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR pod evid. číslem MK ČR E 16905 | Kontakty: Marta Malá, ředitelka: mala@fondholocaust.cz, 224 261 615 • Andrea Fictumová, koordinátorka programů Péče, Připomínka, Budoucnost: fictumova@fondholocaust.cz, 224 261 573 • Michaela Vintrová, finanční manažerka: vintrova@fondholocaust.cz, 224 261 573 • Tereza Váňová, odborná pracovnice: vanova.tereza@gmail.com.

Benefice NFOH

BENEFICE NADAČNÍHO FONDU OBĚTEM HOLOCAUSTU

V symetrické datum 22. 11. loňského roku se ve velkém sále pražské židovské obce konal každoroční benefiční koncert NFOH pořádaný ve spolupráci se Sdružením pro úštekou synagogu a hřbitov.

Již poštěstí v řadě se na benefici sešli přátelé a příznivci fondu spolu s představiteli organizací, jejichž projekty získávají podporu v grantových řízeních NFOH. Ani tentokrát nezůstal koncert nic dlužný své pověsti příjemného večera plného dobré hudby a místa přátelských setkání.

Večerem opět provázela Ester Janečková. Tentokrát koncert netradičně zahájilo Divadlo Feigele Vidy Neuwirthové s vystoupením, které bylo zároveň veřejnou generálkou na jeho chanukové představení. Divadlo Feigele nebylo osloveno pro koncert náhodou – je jedním z dnes již několika stovek organizací, které

NFOH podpořil. Po dětském představení následovalo vystoupení židovské kapely Klezmerim, během kterého měli návštěvníci koncertu možnost naučit se několik židovských kolových tanců pod vedením Soni Tiché a Šimona Holého. Druhá polovina večera patřila romské kapele Bengas, která bez problémů roztancovala zbytek váhavců v sále. Během koncertu vystoupili s krátkým projevem předseda správní rady fondu Michal Borges a Marta Malá. Oba zmínili své předky a přátele, kterým do života vstoupila druhá světová válka. Na závěr promluvil také čestný předseda správní rady profesor Felix Kolmer a zdůraznil povinnost každého člověka aktivně se snažit o prevenci rasismu a xenofobie.

Během beznadějně vyprodaného koncertu se podařilo vybrat 33 356 Kč. NFOH touto cestou ještě jednou děkuje všem účastníkům, dárcům a partnerům: Sdružení pro úštekou synagogu a hřbitov, firmě Conseq, Stavební firmě Hlaváček, Federaci židovských obcí v ČR,

o. s. Baševi, Židovské obci v Praze, Židovské obci Olomouc, Českému vinařství Chrámcce, Pa-
lírně Kleiner, Restauraci King Solomon, AST Ko-
sher food, Mamacoffee, Městu Loštice a o. s. Res-
pekt a Tolerance.

Těšíme se na shledání při některé z našich
dalších akcí nebo při spolupráci na společných
projektech.

UDĚLENÍ GRANTŮ NA ROK 2012

V druhé polovině listopadu 2011 jsme ve
všech našich programech přidělili granty
v celkové výši 13 milionů Kč. Celkem se nám se-
šlo 100 žádostí. V programu Péče, který je stále
naší velkou prioritou, obdrželo grant 16 projek-
tů v celkové výši 5 mil. Kč. V programu Připo-
mínka tentokrát uspělo 21 žádostí v celkové výši
437 650 Kč. V programu Obnova bylo rozděleno
mezi 14 projektů celkem 6,75 mil. Kč a v pro-
gramu Budoucnost bylo mezi 29 projektů roz-

děleno 812 350 Kč. Všem realizátorům přejeme
uspěšný průběh projektů!

INDIVIDUÁLNÍ PLÁNOVÁNÍ

Tématem našeho prvního semináře pro pra-
covníky sociálních, zdravotních a psycho-
logických služeb v židovských obcích v roce
2012 bylo *individuální plánování*. Seminář vedla
Ing. Jana Wichsová. Nejdříve uvedla téma v teo-
retické rovině, pak v konkrétní prezentaci pláno-
vání v Sociálním oddělení Židovské obce v Praze.
Dále následovala powerpointová prezentace so-
ciální pracovnice Bc. Kateřiny Seifertové z Pen-
zionu Charlese Jordana, další příspěvky uvedly
sociální pracovnice Domova sociální péče Ha-
gibor Bc. Jana Štindlová a Anna Frýdlová. Druhá
část semináře byla zaměřena na konkrétní otáz-
ky a problémy vycházející z praxe účastníků se-
mináře. **Děkujeme paní Ing. Janě Wichsově za
bezplatné vedení semináře.**

KAVÁRNA TŘÍ GENERACÍ

Ve středu 15. února letošního roku jsme ve spolupráci s Irenou Kalhousovou a Janem Fingerlandem uspořádali první z řady šesti *Kavárny tří generací*. Jde o projekt, kterým NFOH přispívá k připomínce sedmdesátého výročí zahájení transportů českých a moravských židů do koncentračních táborů. Naším cílem bylo vytvořit program zacílený na členy židovských obcí, kteří již o šoa mají velmi podrobné informace a sami většinou mají s holocaustem rodinnou zkušenost.

Proto se na šoa pokoušíme podívat tentokrát jinak. Cílem kavárny je představit na životech a osudech lidí tří generací po holocaustu různé možnosti zpracování zkušenosti šoa. Účastníci se společně zamýšlejí nad otázkou, zda u člověka může být trauma přetvořeno v jinou, pozitivní snahu hrát aktivní roli ve společnosti a měnit svět k lepšímu.

Hlavními hosty první kavárny byly výtvarnice Helga Hošková-Weissová, ředitelka domova seniorů Eva Kalhousová a politoložka Lucie Hindlsová. Účastníci kavárny zcela zaplnili velký sál Židovské obce v Praze a kavárna měla pozitivní ohlas. Další kavárny se uskutečnily v pražských Lauderových školách, v kavárně

s Českou unií židovské mládeže a v židovských obcích v Brně, Olomouci a Teplicích.

VZDĚLÁVACÍ SEMINÁŘ

V úterý 21. února se uskutečnil již šestý vzdělávací seminář pro pracovníky židovských a partnerských organizací. Tématem byla tentokrát historie Židů v Čechách a na Moravě od konce druhé světové války po dnešek. S přednáškami vystoupili doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc., Martin Šmok a Jiří Daníček. Seminář byl tradičně zcela obsazený a i tentokrát jsme ke své lítosti museli několik zájemců o účast na semináři kvůli kapacitě sálu odmítnout. Účastníci semináře tentokrát velmi ocenili možnost získat informace, které jsou jinak málo známé a těžko dostupné, a také možnost nahlédnout díky metodám orální historie a prezentovaným nahrávkám vzpomínek pamětníků do komplikovaných a ne vždy jednoduše interpretovatelných etap naší nedávné historie.

Kavárna tří generací

Poznávací program pro děti z domova v Letech

Jedním z projektů, který jsme podpořili v programu Připomínka, je *Informačně poznávací program k připomínce holocaustu pro děti z dětského domova v Dobřichovicích*. O detailech tohoto projektu nám vyprávěla jeho koordinátorka Blanka Strouhalová.

- **Popište, prosím, čtenářům stručně základní myšlenku vašeho projektu.**

- Když jsem byla asi desetiletá holka, jinak poměrně rozmazlený jedináček, vzali mě rodiče do Terezína. Můj o generaci mladší kolega, s kterým projekt realizujeme, pochází z oblasti Ležáků. A tak bych mohla pokračovat: každý z nás, kdo žijeme v běžně fungující rodině, dostal už v dětství jakousi výbavu, do níž naprosto samozřejmě patřily i informace o hrůzách, které způsobily totalitní ideologie minulého století, a také příklad emočního a názorového postoje k nim. Jenže přesně to dětem z dětského domova chybí. Rozhodli jsme se tuhle mezeru zaplnit a šlo nám o to, zvolit natolik autentický způsob, aby pronikl i za určitou bariéru, kterou si před citovými zraněními děti, jež nemohou žít se svou rodinou, vytvořily.

- **Co vás vedlo k vytvoření projektu?**

- Stručně by se dalo říct, že překvapení i obava z nevědomosti. Náš domov vznikl v roce 2006 a o tři roky později dorůstala první generace plnoletých. Blížily se volby a najednou jsme stáli před problémem: naše děti měly volební právo a v nás narůstala obava, jak s ním naloží. Děti ztratily názorové autority a vzory a školní výklad na zprostředkování některých vjemů a souvislostí prostě nestačí. A tak vychovatelé využili neformálních příležitostí během prázdninových pobytů, s dětmi

zapředli řeč a bylo-li při cestě nějaké pamětní místo, společně je navštívili. Odnesli si dva základní postřehy: Děti mají mizivou představu o světě a příčinách katastrof nedávné doby, nabídneme-li jim však neformální atmosféru mimo domov, jsou autenticitě míst a jejich poselství schopny porozumět. A protože uzávěrka vašeho programu byla hned po prázdninách, ještě s čerstvými dojmy jsme podali projekt.

- **Jaké konkrétní aktivity v rámci projektu organizujete?**

- Každý rok se skupinka mladších dětí se s dvěma vychovateli vypraví na víkendovou poznávací cestu po pamětních místech tragických událostí 2. světové války. Navštíví mj. Brno a jeho Muzeum romské kultury. V našem domově moc romských dětí nežije, ale nějaké se vždycky najde a poznání, jak jsme my „bílí“ docela před nedávnem zacházeli s Romy, je pro ně srozumitelné. Romové jsou pro ně uchopitelnější menšinou než Židé. Každý den společně žijí, hrají si, chodí do školy, mají podobný osud... Cestou ještě navštíví některá další místa, například Josefov, aby porozuměly původnímu smyslu a podobě těchto pevností, nebo Ležáky a tamní muzeum, židovské ghetto a hřbitovy, případně Lidice nebo terezínské muzeum.

Místa, která zbývá navštívit, jsou pak zařazena do cesty druhé, na kterou se vydává

skupinka starších teenagerů. Stěžejním bodem jejich programu je Terezín, tamní ghetto a pevnost. Už mimo podporu Nadačního fondu obětem holocaustu se skupina vydává do Osvětimi.

Po celou dobu s nimi kolegové o všem, co děti viděly, mluví – a především také mlčí.

- **S jakými dalšími organizacemi na projektu spolupracujete?**
- S žádnými. Ale vaše otázky mě přivedly k zajímavému uvědomění, kdo vlastně tvoří realizační tým našeho projektu; jaká je současnost a jaká minulost těch rodů...

Autor prvotní myšlenky projektu je původem Němec z oblasti moravsko-českého pomezí, kdysi hustě osídleného německou menšinou. O kolegovi, který vyrostl v regionu, kde rodinu nepostiženou tragédií Ležáků těžko pohledat, už jsem mluvila. Moje rodina pochází ze Sudet a já sama jsem kolem čtyřiceti let konvertovala ke katolictví. A letos jsme do týmu vtáhli i mladou kolegyni, jejíž veškeré příbuzenstvo kromě jediné osoby, její babičky, nepřežilo Osvětim. Snad je taková směsice aspoň trochu příslibem, že

na některé události se nesmí zapomenout, kromě jiného i kvůli budoucnosti.

- **Jakou odevzu má projekt u jeho účastníků?**
- Zatím se nestalo, že by program nechal někoho ze skupiny chladným – a to je potřeba si přiznat, že někteří starší teenageři žijící bez funkční rodiny už mají okolo svých citů pěkně tučnou kůrku. Scénář se s železnou pravidelností opakuje: nastupuje parta floutků, co má plno řečí, a přijíždí zamlklí mladí lidé, kteří se cestou rádi opřeli o své průvodce. Děti vydávají ve spolupráci s naší psycholožkou vlastní časopis, do kterého piší, co všechno zažily. Tam najdete autentické zážitky z cesty mladší i starší skupiny.

- **Jaké jsou vaše plány v tomto projektu do budoucna?**
- Letos chceme projekt ještě rozšířit o besedu s babičkou naší kolegyně, o níž jsem už mluvila. Za rok se u nás vymění přibližně 10 až 15 dětí, takže každý rok máme skupinku, pro kterou je na čase takový výjezd uspořádat. Určitě chceme pokračovat dál.

■ tv

REQUIEM PRO

Rádi bychom čtenáře seznámili s projektem, který jsme podpořili v tomto roce, a zároveň vás v listopadu pozvali do Rudolfsna na představení hudebního díla *Requiem pro Osvětim*, které uctívá památku obětí nacistického režimu. Součástí projektu bude také prezentace mobilní výstavy, kterou připravil Dům Anny Frankové. Dále se můžete těšit na filmové projekce a tématické besedy.

Nizozemský romský umělec Roger Moreno Rathgeb složil hudební dílo s názvem *Requiem pro Osvětim*, které bylo napsáno s cílem uctít všechny oběti nacistického režimu. Mezinárodní romský festival v Tilburgu se rozhodl společně s pěti mezinárodními partnery umožnit nastudování tohoto díla profesionálním orchestrem a sborem a před-

stavit ho ve vybraných evropských zemích. Jednou z nich bude i Česká republika, konkrétně hlavní město Praha. „Requiem pro Osvětim“ nebude jen výjimečným koncertem, bude připraven také další program týkající se tématu holocaustu (výstava, filmová přehlídka, diskuze).

Hlavním impulzem k realizaci projektu bylo objevení hudebního díla *Requiem pro*

OSVĚTIM

Osvětím, které složil Roger Moreno Rathgeb. To vedlo k myšlence nastudování díla romskou filharmonií z Frankfurtu s hlavním cílem představit koncert a doprovodné aktivity široké veřejnosti v několika evropských metropolích a uctít tak připomínku židovských a romských obětí holocaustu.

Projekt bude realizován v hlavních městech Polska, Rumunska, Maďarska, České republiky, Nizozemí a Německa. Requiem bude představeno filharmonickým orchestrem, v němž vystupuje 75 profesionálních romských umělců z Německa, Čech, Maďarska a Rumunska. Orchester předvede Rathgebovo dílo pod taktovkou dirigenta Riccarda M. Sahitiho. Sbor včetně sólistů, žesťové nástroje a perkuse budou vždy vybrány pro provedení z domácích umělců dané země, v Praze se představí Kühnův smíšený sbor. Requiem bude rozděleno do tří bloků, ve vzniklých představkách se představí známí umělci, básníci a herci se speciálními krátkými, tematicky spřízněnými vystoupeními.

Stěžejní částí projektu v Praze je koncert vážné hudby *Requiem pro Osvětím*, který proběhne dne 4. 11. 2012 v pražském Rudolfinu, nicméně velký důraz je kladen i na doprovodný vzdělávací program – výstavy, filmovou přehlídku a besedu pro veřejnost. Jedná se o mobilní výstavu připravenou Domem Anny Frankové, která se zaměří na romský holocaust tak, jak jej reflektují děti, o výstavu s tematikou holocaustu připravenou Muzeem

romské kultury v Brně a o speciální filmovou přehlídku na téma holocaustu.

Vůbec první představení *Requiem pro Osvětím* a zahájení celého projektu proběhne 2. srpna 2012 v Osvětimi u příležitosti Memorial Day for Victims of the Roma Holocaust, následně bude prezentováno v dalších partnerských zemích.

Hlavním cílem projektu je prostřednictvím výjimečného koncertu vážné hudby a doprovodných aktivit pro širokou veřejnost důstojně připomenout a uctít památku židovských a romských obětí holocaustu. Jedním z hlavních záměrů je právě oslovení široké veřejnosti a připomenutí tragédie holocaustu. Ačkoli bylo requiem složeno romským hudebníkem, jeho hlavním cílem a záměrem je věnovat ho jako památku všem obětem Osvětimi. V rámci projektu chceme upozornit na to, že více než půl milionu Romů a Sintů bylo zavražděno nacisty, což zůstává do dnešní doby opomíjenou tragédií, přestože Romové představují největší národnostní menšinu celé Evropské unie. Proto se requiem snaží vyvolat diskusi o postavení etnických menšin a jejich vzájemném vztahu s majoritní společností, přičemž hlavní důraz bude logicky kladen na komunitu romskou v zúčastněných státech.

Jef Helmer

Překlad Veronika Seidlová
a Michael Szkála z o. s. Slovo21

Deník Otty Wolfa

Občanské sdružení Respekt a tolerance ukončilo na sklonku roku 2011 dlouhodobou práci na projektu *Deník Otty Wolfa a osudy jeho rodiny*, který byl finančně podporován z Nadačního fondu obětím holocaustu.

Výsledkem celého snažení je DVD prezentace osudu rodiny Wolfů, jejichž život během holocaustu, kdy se v Tršicích u Olomouce celá rodina skrývala před deportací do koncentračního tábora, zaznamenal nejmladší syn Otto a dodatečně i dcera Felicitas ve svém deníku datovaném od června 1942 do května 1945.

Luděk Štipl a Zdeňka Míčová navštívili místa, kde rodina Wolfova žila před válkou, a místa jejich skrývání v době od jejich povolání do transportu v červnu 1942 až do konce války v květnu 1945. Velkým obohacením byla mnohá setkání s lidmi, kteří na Wolfovy vzpomínali, zejména

pak setkání a spolupráce s Evou Vavrečkovou, dcerou Felicitas Wolfové-Gardové. Práce spočívala především ve sběru ilustračního materiálu, vzpomínek pamětníků, dokumentačních fotografií a písemností, výběru textu z *Deníku Otty Wolfa 1942–1945*. Velmi důležitou součástí projektu bylo pořádání seminářů pro studenty Střední pedagogické školy v Přerově, při nichž vznikala fotografický a filmový materiál pro ilustraci stěžejních dnů na základě proniknutí do příběhu Otty Wolfa.

Takto sesbíraný materiál byl podle podrobného scénáře zkompletován a sestřihán ve

**Pamětník Karel Březina
a Zdeňka Mičková
nedaleko Tršic**

videostudiu Jaroslava Dubského v Lošticích, s nímž sdružení již spolupracovalo na dokumentu příběhu Edith Carter Knöpflemacher, na němž se též významně podílel NFOH.

Atmosféru dokumentu podtrhuje hudba Oldřicha Janoty a Romany Šilhavé, kteří sdružení věnovali své CD s názvem *Posvěcení nového měsíce*. Dále byla použita hudba pěveckého seskupení Avonataj, s nímž také sdružení často spolupracuje. Tragický závěr příběhu dokresluje skladba smíšeného sboru Kantila.

DVD prezentace je nekomerčním dokumentem vytvořeným pro vzdělávací účely. Z tohoto důvodu občanské sdružení Respekt a tolerance současně s prezentací DVD nabízí interaktivní program se stejnojmenným názvem, k němuž je vytvořena metodika s pracovními listy pro žáky a studenty upravená pro různé věkové skupiny. Více informací na www.respectandtolerance.com

Luděk Štipl

za o. s. Respekt a tolerance

Symbolika židovských náhrobků

Připravili jsme pro vás ve spolupráci s prom. hist. Ivou Steinovou seriál o symbolice náhrobků. V každém čísle vám Iva Steinová představí jeden z vybraných symbolů a odborný text doplní fotografií konkrétního náhrobku, na němž je symbol vyobrazen.

Při návštěvách židovských hřbitovů návštěvník narazí dříve nebo později na náhrobky, jejichž výzdobě v daném momentu nerozumí nebo nezná souvislost motivu výzdoby s textem náhrobku či s osobou zemřelého. V cyklu drobných příspěvků se pokusíme některé ze symbolů na konkrétních ukázkách určit a interpretovat.

Desky Desatera – Šnej luchot ha-brit

Motiv desek Desatera, který je součástí reliéfní výzdoby náhrobků, byl inspirován synagogálním uměním. Dvě desky, obsahující počáteční slova hebrejských přikázání Desatera, se nejpozději od 17. století nacházejí na synagogálních předmětech a textiliích. Desatero je na

nich zobrazené zčásti ponořené a zčásti vystupující z oblaku. Je to narážka na mrak, jenž pokrýval horu Sinaj při darování Tóry, a vytvářel prostor mezi Bohem a lidským stvořením. Mrakem je současně symbolizována Boží přítomnost – šechina.

Desky Desatera, hebrejsky *šnej luchot ha-brit* (Dvě desky smlouvy), symbolizují smlouvu uzavřenou mezi Bohem a Mojžíšem na hoře Sinaj (Ex 20:1–17). Obsahují deset základních okruhů příkazů, které předcházely darování celé Tóry. Desatero je součástí Tóry a ačkoliv je nelze vzájemně ztotožnit, ve výtvarném pojetí Desatero Tóru často zastupuje.

Motiv dvou desek, které obsahují počáteční slova Desatera a vystupují z mraku, je doložen na náhrobku rabína Jissachara Bera Oppenheima v Ivančicích (1859). Výjev kryje mohutná římsa, posetá drobným dekorem rytých hvězd. Ve druhé polovině 19. století postupně mizelo hebrejské písmo z textů náhrobků a na dalších náhrobcích se místo počátečních slov Desatera začaly používat pouze číslice. V drobném motivu Desatera často nacházíme zkratku pro úvodní formuli hebrejských slov „zde leží“.

■ is

Muzeum Kroměřížska uspořádalo 9. listopadu 2011 18. ročník konference Židé a Morava. Jednodenní konference přivítala na 80 účastníků, z nichž 21 vystoupilo s vlastním příspěvkem. NFOH zastoupila ředitelka Marta Malá, která přednesla referát na téma Židovských zvyků a tradic v ghettu Terezín. S příspěvkem Olomoucký pobyt Karla Poláčka vystoupil také místopředseda správní rady NFOH PhDr. Tomáš Hrbek. NFOH se již od roku 2003 finančně podílí na vydávání sborníků. ■ mm

Projekt proplácení léků, doplňků stravy a příspěvků na léčebnou a preventivní péči pro oběti nacistické perzekuce

Dne 15. února 2012 jsme zahájili projekt proplácení léků, doplňků stravy a příspěvků na léčebnou a preventivní péči pro oběti nacistické perzekuce. Projekt je financován z daru Deutsche Bahn na pomoc obětem nacistického režimu ve střední a východní Evropě. Nadační fond obětem holocaustu jej získal od německé nadace Erinnerung, Verantwortung und Zukunft. Proplácení léků, doplňků stravy a příspěvků na léčebnou a preventivní péči pro oběti nacistické perzekuce je částí dvouletého projektu sociální, zdravotní a psychologické péče poskytované židovskými obcemi a organizacemi v ČR. Cílem celého projektu, o kterém jsme vás již informovali v Infobulletinu č. 3/2011, je poskytování profesionálních služeb obětem nacismu, resp. holocaustu, zkvalitnění jejich života a důstojné stáří s ohledem na jejich válečnou zkušenost. Koordinátorkou proplácení je Zlata Kopecká ze Sociálního oddělení ŽO v Praze, která žádosti přijímá a zpracovává.

**Kontakt: Zlata Kopecká, Židovská obec v Praze, Sociální oddělení, Maiselova 18, 110 00 Praha 1
Tel.: 224 800 810, e-mail: kopecka@kehilaprag.cz**

Podmínky proplácení a formulář žádosti o proplácení jsou k dispozici na našich internetových stránkách www.fondholocaust.cz.

■ af

Příběh každého, kdo prožil peklo koncentračních a vyhlazovacích táborů, stojí za zaznamenání. Je svědectvím, ze kterého se můžeme a musíme učit. Rozhodli jsme se proto zařadit do našeho bulletinu příběhy přeživších. Nikdy jich není dost.

Očima dítěte

Deník Ilse Reiner

Jednou z pamětnic druhé světové války je Ilse Eichnerová, provdaná Reinerová, která v současnosti žije ve Spojených státech. Před několika lety knižně vydala svůj deník, v němž zachycuje čas strávený v židovském sirotčinci v Belgické ulici v Praze na Vinohradech. Před svým odjezdem do Terezína (v říjnu 1942) poslala deník Lukášovým, rodinným známým. Později byl u nich v podkrovní nalezen. V roce 1990 navštívila Českou republiku; deník se jí po mnoha letech vrátil a odkryl zapomenuté zážitky a vzpomínky.

Ilse se narodila v prosinci 1929 ve Vsetíně. Její rodiče byli rozvedení. Její otec Max Eichner byl v roce 1939 zatčen gestapem a uvězněn ve věznici Špilberk. Později byl propuštěn, v květnu 1942 byl transportován do Terezína a následně do polských koncentračních táborů, odkud se nevrátil. Ilse žila se svou matkou Charlottou Eichnerovou ve vesnici Růžďka nedaleko Vsetína. Když byla Charlotta také zatčena gestapem, starala se

o Ilse známá její matky, teta Terka. Matka Ilse zemřela v únoru 1942 v pražské nemocnici po návratu z koncentračního tábora Ravensbrück. Ilse byla poslána do pražského židovského sirotčince v Belgické ulici číslo 25.

Ilse Reiner-Eichnerová vzpomíná na svůj příjezd do sirotčince:

„Když jsem vystoupila z vlaku [v Praze], rozhlížela jsem se kolem a povšimla jsem si vysoké ženy v tmavém kostýmu a velkém klobouku. Přišla ke mně a milým hlasem se zeptala: Ty jsi jistě Ilsinka Eichnerová, že? Přikývla jsem, pođívala jsem se jí přímo do tváře a řekla: ‚A vy jste slečna Weingartenová?‘ ‚Ano, jsem. Přišla jsem tě uvítat a odvést do sirotčince. Děvčata a chlapci už o tobě vědí a těší se na setkání s tebou. Pojď, mé dítě, dej mi ruku. [...] Nejdůležitější je, že tu budeš moci chodit do školy. Je to židovská škola a jsme šťastní, že ji tu máme. Máš hlad? Večere bude za dvě hodiny.‘ [...] Ode dneška jsem získávala nové zkušenosti.“

Ilse Reiner netrávila celý den v budově sirotčince na Vinohradech, ale navštěvovala židovskou školu v Jáchymově ulici, která fungovala až do července 1942. Její deník obsahuje vzpomínku na její pobyt ve škole, do které jezdila elektrickou (tramvají), a vzpomínku na fotografování (7. července 1942):

Fotografie Ilse
ve vesnici Růžďka

„Dnes jsme se fotografovali, celá třída. Já se dívám na fotografa, když tu najednou něco prasklo a na chvilku se udělal ve třídě oheň. To jsem ještě neviděla. Tak jsem se v prvním okamžiku lekla, přivřela jsem oči. Teď budu na fotografii, jako kdybych spala.“

V deníku Ilse Reiner můžeme najít příběhy vztahující se k transportům, které se postupně stávaly každodenní realitou. V pondělí 15. června 1942

si Ilse zapsala k plánovanému, a přesto neuskutečněnému odjezdu několika dětí ze sirotčince:

„Večer. Bylo asi $\frac{1}{4}$ na 9 hod. Najednou se dveře otevřely a v nich stojí Lilinka a Kopelovič. [...] Najednou přijde Lia a říká: ‚Děti! Annalise a Pipča přišly.‘ Nechtěly jsme tomu věřit, ale když tvrdila, že je to pravda, tak jsme se šly podívat a Lisa obklopená dětmi, které radostí křičely, stála v ložnici. Objímání a projevy radosti nebraly konce. [...] Honza uviděl Lisu, hned utíkal a řekl to klukům. Kluci nedbali, že nesmějí dolů, vyskočili z postele, jak byli oblečení v pyjamu, a vítali a objímali se s těmi dětmi, které se vrátily. [...] V poledne, když nastupovali a když se loučili, byli tak smutní a plakali. Večer, když se vrátili, byli k nepoznání. Radovali jsme se s nimi.“

Ilse byla jedním z více než šedesáti dětí deportovaných z pražského sirotčince, které druhou světovou válku přežily. Při knižním vydání doplnila svůj deník i o vzpomínky na dobu pozdější:

„Můj deník končí krátce předtím, než mě deportovali. Bylo to neobyčejné štěstí, statečnost a hluboká víra v Boha, které mně pomohly překonat později i Birkenau/Osvětim a pracovní tábor Kurzbach ve Slezsku. Uprchla jsem z pochodu smrti, který vedli do Gross Rosen, a se dvěma ženami jsme se schovaly ve sklepe statku, já mezi kupy brambor a pytlů. Když pak přijela Rudá armáda, pobyla jsem v osvobozené zóně tři měsíce a mezi vojáky jsem chodila v převleku za mladého chlapce. Po válce jsem ušla dlouhou vzdálenost k českým hranicím, kde jsem upadla do bezvědomí. Když jsem přišla k sobě, byla jsem ve voze Červeného kříže na cestě do Prahy. V Praze jsem strávila tři měsíce v nemocnici. Odjela jsem pak do svého rodného města Vsetína, kde jsem bydlela u jedné křesťanské rodiny, bývalých přátel mé matky i mých. Jmenovali se Lukášovi.“

■ ks

Knižní vydání deníku: *Ilse Reiner-Eichnerová, Očima dítěte, Vsetín 2008*

LEDEN 2012

27

PÁTEK

Setkání v Senátu

Federace židovských obcí v ČR a NFOH opět uspořádaly setkání u příležitosti Dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti v Senátu PČR. Významného setkání se zúčastnilo téměř sto přeživších šoa, zástupci státní správy a zástupci židovských i romských organizací.

Záštitu převzali předsedkyně Poslanecké sněmovny Miroslava Němcová a místopředseda Senátu Přemysl Sobotka, oba k přítomným přednesli projevy. Na ně navázala předsedkyně Tereziňské iniciativy Dagmar Lieblová, předseda Sdružení Romů na Moravě Karel Holomek a závěrečným slovem oficiální část ukončil předseda FŽO Jiří Daníček. Mezi projevy vystoupil klavírista Lukáš Klánský.

Děkujeme dárcům, kteří se finančně nebo věcně podíleli na organizaci: Židovské obce v Praze, Evrop-

skému židovskému fondu, Zdeňce Klapalové a Terra Vinifera, s. r. o. Děkujeme naší dobrovolnici Janě Malákové za pomoc.

Setkání má předem poměrně jasně daný formát, který neumožňuje výraznější změny. Přesto má pro nás obrovský význam, účastní se jej desítky přeživších, kteří přijíždějí z celé České republiky. Dívat se jim do očí, mluvit s nimi, nás zavazuje profesně i lidsky. Nelze nikdy zapomenout, uděláme pro to maximum.

PROJEV DAGMAR LIEBLOVÉ, PŘEDSEDKYNĚ TEREZÍNSKÉ INICIATIVY

Vážené dámy,
vážení pánové,

koncem minulého roku
jsme si připomínali počá-
tek deportací českých židů.
První transporty odcházely
z Prahy, ale brzy po No-

vém roce 1942 to byly kromě Prahy i transporty z dalších měst protektorátu: 18. a 26 ledna z Plzně, 28. ledna z Brna, 22. a 26. února z Kladna, 18. března z Českých Budějovic a pak z dalších a dalších měst; možná, že si tam letos vzpomenu, že tehdy jejich židovství spoluobčané, muži, ženy i děti odcházeli a nikdy se nevrátili. Někde spojili vzpomínku na datum deportací s tím dnešním, 27. lednem. Je už všeobecně známo, že o tomto datu byl v roce 1945 osvobozen koncentrační a vyhlazovací tábor Osvětim a že je to den, který se z rozhodnutí valného shromáždění OSN od roku 2005 připomíná jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu.

V tento den se již po několikáté koná pamětní shromáždění v tomto slavnostním sále, kam jsme zváni my, pamětníci, a kde vždy někdo z nás, bývalých vězňů, ve svém projevu připomíná osudy Židů a Romů. Protože co znamená Osvětim, Auschwitz, Birkenau či Březinka – ať už užijeme kterékoli z těchto jmen – jsme my poznali z vlastní zkušenosti. A tuto zkušenost si neseme v sobě po celý život všichni, kdo jsme tímto táborem prošli, ať máme na předloktí vytetované číslo či nikoli, ať jsme tam strávili dlouhé měsíce, několik týdnů či pár dní. Nese-me ji v sobě, ačkoliv už od té doby uplynulo tolik let, bezmála tolik, kolik obnáší délka lidského života. Vždyť naše děti jsou nyní starší, než byli tenkrát naši rodiče, a našim vnukům je mnohdy více let, než bylo tenkrát nám.

Každý z nás – jak nám říkají – pamětníků, má za sebou vlastní prožitky, vlastní osud. Společně máme to, že jsme se na jaře 1945 dočkali někde osvobození, v Bergen-Belsenu, Dachau, Mauthausenu, Terezíně či jinde, že jsme přežili a dožili se dnešních dnů. Jsme-li mezi sebou, nemusíme si o tom, co jsme prožili, vyprávět, všichni to dobře známe. Avšak o tom, co to byl holocaust, o tom, jak poznamenal naše životy, hovoříme s žáky a studenty ve školách v Česku i v cizině, s dospělými na besedách, na seminářích učitelů v Památníku Terezín, poskytujeme interview mediím a konzultace vysokoškolákům připravujícím bakalářské i jiné práce na téma holocaust atp. Jsme si vědomi toho, že pro dnešní generaci, konečně nejen pro mladé lidi, ale už i pro dnešní šedesátíky, je 2. světová válka, Šoa, dávnou historií. Přesto, či právě proto považujeme za svou povinnost o tom mluvit. Věříme, že tím snad alespoň zčásti přispějeme k tomu, aby lidé po-

chopili, v čem je nebezpečí rasismu, antisemitismu a xenofobie.

Nebude však bohužel už asi dlouho trvat, čas ubíhá neúprosně, a pak už po nás opravdu zbudou jen napsané vzpomínky, natočená videa, historická pojednání. A v učebnicích dějepisu se možná bude psát i o osvobození Osvětimi, ale bude to o něčem z dávné minulosti, něco jako o zrušení otroctví či dobytí Bastily.

V naší zemi je 27. leden významným dnem, Dnem památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti. Holocaust už je – a doufáme, že navždy zůstane – minulostí. Avšak předcházet zločinům proti lidskosti zůstává aktuální i v současnosti a zůstane to asi nezbytné a bude to zapotřebí i v budoucnu. To už však není a nemůže být úkol jen pro nás, pamětníky, ale bude to úkolem a povinností i pro vás všechny ostatní.

■ mm

Foto: Karel Cudlín

Generace poté

Projekt Rafael Institutu

Milí přátelé,
 dovolte nám, abychom vás přizvaly k účasti na generační tematické a zážitkové skupině *Generace Poté*. Rafael Institut tímto navazuje na mnoho svých projektů zaměřených na problematiku rodin i jednotlivců po holocaustu až do současnosti, kterými se již dlouhá léta zabývá.

Inspirace k projektu *Generace Poté* vzešla přímo od některých členů z Židovské obce. Podnětem byl zájem o vytvoření zážitkové židovské skupiny, která by byla určena účastníkům s židovskými kořeny.

Každý z nás, z druhé nebo z třetí či čtvrté generace po šoa, se potřeboval a mnohdy ještě potřebuje vyrovnat s příběhem svého židovského předka nebo předků a dobrým způsobem je integrovat do svého života. Rozhodnout se, jakou identitu a kde ji žít, k jakým lidem, k jaké skupině se přimknout a jaké hodnoty sekulárního nebo náboženského života akceptovat. Vzniká tak příběh *Generace Poté* utkaný z našich individuálních příběhů, z našeho odkrývání a propátrávání často skrytých a nesrozumitelných významů stínové minulosti, z našeho hledání vlastního já a vztahu k tomu, co nás přesahuje.

Chceme tedy přizvat ke sdílení v tematické zážitkové skupině zájemce z židovských obcí i spolků, ale i další zájemce, kteří zůstávají zatím neutrální nebo „skrytí“.

Zvláště obohacující a užitečná může být tato skupina pro pracovníky v pomáhajících profesích s židovskými kořeny (pracující v pedagogické, zdravotní či sociální oblasti), kteří s přeživšími a dalšími generacemi pracují. Také

však i pro etnology, novináře a další profese, které s touto problematikou přímo, či nepřímo souvisí.

SPECIFIKA SKUPINY TOHOTO DRUHU

- Podporuje osobní růst, individuální sebepoznání a prožití vzájemnosti na základě podobnosti jednotlivých příběhů
- Poskytuje nové a bohaté porozumění vlastního chování, a to prostřednictvím učení se zážitkem
- Posiluje pocit soudržnosti, že nejsme jedinými osamělými lidmi s těmito tématy
- Primárně není zaměřena na léčbu duševního strádání a nemoci

ORGANIZAČNÍ INFORMACE

- **Pravidelnost setkávání:** Cyklus zážitkových skupinových setkání, zaměřených vždy na určité konkrétní téma, bude probíhat v intervalu jednou za 6 týdnů.
- **Délka trvání:** Vždy 2x1,5 hodiny
- **Počet členů ve skupině:** 8–20 osob
- **Místo konání:** Jeruzalémská ul. 7, Praha 1 (vchod vedle synagogy Jeruzalémská)

Za Rafael Institut se na setkání budou těšit

Michaela Hapalová a Gabriela Dymešová
www.rafaelinstitut.cz

ÚNOR–ČERVEN**Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP Nedělní dílny**

Nedělní dílny zábavnou formou zprostředkovávají židovskou kulturu a náboženství. Určeno pro rodiče s dětmi.

Místo konání: Maiselova 15, Praha 1

Termíny konání:

- 12. 2. Lviček Arje slaví Tu bi-švat
- 11. 3. Lviček Arje slaví Purim
- 15. 4. Lviček Arje slaví Pesach
- 13. 5. Lviček Arje slaví Šavuot
- 17. 6. Lviček Arje se chystá na cestu do Izraele

Více informací získáte na www.jewishmuseum.cz

BŘEZEN–ČERVENEC**Putovní výstava Místa utrpění, smrti a hrdinství**

Prostřednictvím výstavy se může veřejnost a mládež seznámit s historií koncentračních táborů. Součástí výstavy jsou přednášky, vzpomínky pamětníků a promítání filmů.

Termín a místo konání:

- leden–únor Mělník
- březen–duben Litomyšl
- červen–červenec Vlašim
- srpen–září Vysoké Mýto

Více informací získáte u koordinátorky projektu paní Olgy Zárubové na tel.: 244 462 441

KVĚTEN**Konference Volary a pochod smrti**

Pátý ročník konference pro odbornou veřejnost na téma

holocaustu. Návštěvníci budou moci shlédnout tématické videodokumenty a fotografie.

Místo konání: Penzion Horus, Volary

Termín: první květnový týden
Více informací naleznete na www.oskrebul.cz

Pietní akt na místě bývalého koncentračního tábora Lety u Písku

Uctění památky romských obětí holocaustu.

Místo konání: Památník v Letech u Písku

Termín: 13. 5. 2012

Více informací získáte u předsedy Výboru pro odškodnění romského holocaustu pana Čeňka Růžičky na e-mailové adrese ruzicka.vporh@seznam.cz

Výstava Moravští zemští rabíni v Mikulově

Regionální muzeum v Mikulově vás zve v květnu na výstavu, která připomene mikulovskou židovskou obec, jež byla po tři staletí sídlem moravského zemského rabinátu.

Místo konání: Obřadní síň židovského hřbitova v Mikulově

Termín: květen 2012 (bude upřesněno)

Více informací naleznete na www.rmm.cz

ČERVENEC**Boskovice 2012 – festival pro židovskou čtvrť**

Přijďte navštívit již dvacátý ročník festivalu zaměřeného

na podporu myšlenky citlivé obnovy objektů v židovské čtvrti v Boskovicích. Festival nabízí přehlídku nejrůznějších žánrů, divadel, videoprojektů, výstav, výtvarných dílen a happeningů.

Místo konání: Boskovice

Termín: 5.–8. 7. 2012

Více informací naleznete na www.unijazz.cz

ČERVENEC–SRPEN**Třebíčský židovský festival – Šamajim**

Zve vás na již 9. ročník festivalu, který návštěvníkům každoročně přibližuje židovskou kulturu a historii. Pro návštěvníky budou připraveny hudební a divadelní představení, přednášky a besedy, promítání filmů a další zajímavé aktivity.

Místo konání: Třebíč

Termín: 30. 7.–4. 8. 2012

Více informací naleznete na www.mkstrebic.cz

SRPEN**Týden židovské kultury – Olam Judaica**

Festival prezentuje židovskou kulturu a historii. Můžete navštívit umělecká vystoupení, přednášky, filmová a divadelní představení, výstavy a další doprovodné akce.

Místo konání: Holešov

Termín: 12.–18. 8. 2012

Více informací naleznete na www.olam.cz